2020 PESTICIDE VRIJ

Tuinieren zonder pesticiden

Colofon

Deze brochure kwam tot stand met de steun van Provincie West-Vlaanderen
en de Werkgroep Natuurbehoud en Milieubeheer Eindhoven.

Tekst
Greet Tijskens en Barbara Creemers

Recept brandnetelsmoothie
Leentje Speybroeck

Recept zevenbladpesto
Barbara Creemers

Overige recepten
Onkruidboek (Suze Peters, Lotte Stekelenburg en Caroline Zeevat)

Foto's
François De Heel: cover, p. 4, 19
Stefan Jacobs: p. 7, 12, 13, 26, 29
Vlaamse Milieumaatschappij: p. 8, 20
Lies Rottiers: p. 9
Hanneke Oosterlee: p. 11
Maaike Kneepkens: p. 14, 17
Stefan Acke: p. 21

© 2018 Velt vzw. Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen
zonder de schriftelijke toestemming van Velt.

Velt vzw
Uitbreidingstraat 392c
2600 Berchem
03 281 74 75
info@velt.be

Velt Nederland
Griendstraat 15
5662 RE Geldrop
040 285 44 67
info@velt.nu

www.velt.nu

Dankzij de giften van heel wat mensen die de campagne een warm hart toe dragen, kunnen wij brochures als deze maken. Doe jij ook een gift?
▶ www.2020pesticidevrij.nu

Wonderlijk groen

Bij het eerste lentezonnetje zijn ze daar: de plantjes die je niet gezaaid of geplant hebt en die toch de kop opsteken. Wonderlijk, toch? In mijn tuin zie ik elk jaar vogelmuur, brandnetel, paardenbloem, klaver en dovenetel opduiken. Als je niet op zandgrond woont, zie jij misschien andere plantjes.

Elk jaar sta ik met evenveel verwondering te kijken naar de reacties van mensen op die onvoorziene plantjes. Velen beschouwen ze als ongewenst, omdat ze de bodem bedekken die we liever onbedekt zien. Maar een onbedekte bodem in de natuur is even onnatuurlijk als tien minuten je adem inhouden.

In deze brochure maken we je wegwijs in de wondere wereld van de onkruiden. Hoe kun je ze vermijden en voorkomen? Hoe bestrijd je ze zonder schadelijke pesticiden? Het is namelijk al meermaals aangetoond dat pesticiden schadelijk zijn. Niet alleen voor wie ze gebruikt, maar voor iedereen die ermee in aanraking komt. Ze vervuilen bovendien de bodem en komen in ons grondwater terecht.

Deze brochure is een instrument van de campagne 2020pesticidevrij. Met de campagne dromen we ervan dat tegen 2020 iedereen kan genieten van openbaar of privaat groen zonder zich zorgen te hoeven maken over pesticiden. We dromen ervan dat pesticidevrij tuinieren voor iedere tuineigenaar vanzelfsprekend is. Op die manier willen we onze levenskwaliteit, onze gezondheid en de biodiversiteit om ons heen versterken. Doe jij mee?

Barbara Creemers
campagnecoördinator 2020pesticidevrij

2020 PESTICIDE VRIJ

Ik tuinier
met respect voor
plant en dier
2020
PESTICIDE
VRIJ
2020PESTICIDEVRIJ.NU
velt
SAMEN
ECO
ACTIES

Pesticiden zijn bedoeld om te doden. Of het nu gaat om bladluizen, kakkerlakken of onkruid, we gaan er agressief tegenaan. Is dat wel terecht?

WAT VINDT DE NATUUR VAN ONKRUID?

De natuur kent geen onkruiden. Ze kent alleen planten die kansen grijpen, planten die groeien op plaatsen waar ze de ideale omstandigheden vinden. In de natuur komt onbegroeide grond niet voor.
Grond die bloot ligt, krijgt veel te verduren. Hij droogt uit door te veel zon, hij verdicht door flinke regenbuien of hij verdwijnt met wind en regen. Groeien er planten op, dan is hij beschermd. Daar zorgt de natuur voor.
Overal waar de mens harkt, spit, ploegt of stoeptegels legt, zal de natuur proberen de bodem te bedekken met planten. De probleemoplossers bij uitstek zijn snelgroeiende eenjarigen die niet veeleisend zijn. We kennen ze vooral onder de noemer 'onkruiden'.

WAT VINDT DE MENS VAN ONKRUID?

Gras op de stoep vinden we vuil, maar gras in het gazon is prima.
Hoe we over een bepaalde plant denken, hangt af van de situatie. Een plant is dus niet altijd en overal onkruid. We spreken daarom beter van gewenste en ongewenste plantengroei.

HOE VERMIJD JE ONKRUID?

Kies voor planten die je leuk vindt, dan krijgen de ongewenste planten geen kans. Deze methode werkt prima in het gazon, in de bloemenborder of tussen de struiken.

Alleen op het terras, het tuinpaadje of de oprit gaat deze werkwijze niet op. Daar wil je géén plantengroei. In deze brochure ontdek je tips over hoe je te werk gaat op die verschillende plaatsen in de tuin.

Wil jij ook zo'n mooi tuinbordje om aan voorbijgangers te tonen dat je tuiniert zonder pesticiden? Bestel het via www.velt.nu/winkel. Door je aankoop steun je meteen onze campagne 2020pesticidevrij.

Gezond gazon

Gras is een plant die van zon houdt. Een mooi gazon hoeft niet alleen maar uit gras te bestaan. Er duiken vanzelf planten op die er goed tegen kunnen dat je ze maait of erover loopt. Witte klaver, madeliefje of gewone brunel bijvoorbeeld. Zo'n gemengd gazon is net zo bruikbaar en mooi als een gazon van uitsluitend grassen. Bovendien vraagt het minder werk. Klaversoorten bloeien lang en brengen daardoor ook nog eens kleur in het gazon.

WAT MET MOS?

▸ In een gazon in de schaduw

Ligt je gazon in de schaduw van een muur of onder een boom, dan zal het er minder mooi uitzien. Gras is immers een zonminnende plant. Schaduw is erg geschikt voor mos en dus neemt dat de plaats in van gras. Kies op schaduwplekken voor een mooie schaduwminnende border, met bijvoorbeeld bosanemoon of de fraaie vrouwenmantel.

▸ In een gazon in de zon

• Woon je op zandgrond? Dan is mos in je gazon normaal. Op zandgrond groeit het gras wat ijler. Mos krijgt daardoor meer kansen. Leer leven met mos. Het is mooi. Houd je er echt niet van, haal dan de grote stukken mos weg en zaai opnieuw gras in op de kale plekken.

• Woon je niet op zandgrond, blijft het water staan na een regenbui en zie je veel madeliefjes, weegbree en kruipende boterbloem? Dan is de bodem verdicht. Er werd waarschijnlijk al flink gespeeld op dit gazon. Door te beluchten verhelp je het probleem. Neem een woelvork of spitvork, steek die in de grond en beweeg wat heen en weer. Zo kan er meer lucht in de grond.

• Je woont niet op zandgrond en het regenwater loopt netjes weg? Vermoedelijk is de bodem te zuur. Laat een bodemanalyse uitvoeren om de pH te kennen. De analyse toont aan of een lichte bekalking nodig is. Doe dat in het najaar of het vroege voorjaar.

Onder een trampoline verdwijnt het gazon langzaamaan, omdat er te weinig licht is. Bemesten en mossen verwijderen helpt niet, want het lichtprobleem blijft. Houd dus rekening met de groeiomstandigheden onder de trampoline. Je kunt het gazon eronder beter vervangen door niet al te hoge, schaduwminnende planten. Een goede bodembedekker voor de schaduw is de rotsooievaarsbek.

Een bloemenborder in de zon

Een zonneborder leg je aan in de volle zon. Welke planten je het best kiest, hangt af van het bodemtype dat je hebt in de tuin en de bloeihoogte die je wilt. Zorg voor een geschikte plantdichtheid vanaf de aanplant: drie tot vijf planten per vierkante meter. Zo bedekken de planten al na één seizoen het hele plantvak. Je moet dan maar een seizoen intensief wieden.

Na twee tot drie jaar is de border volledig dichtgegroeid en heb je nog minder werk: ongeveer drie keer wieden per seizoen. Wieden wil zeggen dat je de ongewenste plantengroei verwijdert. In de zonneborder zullen dat vooral grassen zijn. Trek ze uit of snijd ze af met een mes of sikkel. Paardenbloemen, ridderzuring en akkerdistel hebben flinke penwortels. Die steek je uit met een penwortelsteker.

Vergeet de ijle border met één plantje per meter en blote, geharkte grond ertussen. Blote grond is niet goed. Het is niet de bedoeling dat je blijft harken in een border. Een border moet dichtgroeien. Als jouw border nog kale grond vertoont, is nu het moment aangebroken om bij te planten.

Een border leg je aan in april. Ook gaatjes opvullen doe je dan. Hier vind je hulp om de juiste planten te kiezen voor jouw border: ▸ **www.velt.nu/plantenzoeker**

Een sfeervolle schaduwborder

Een schaduwborder straalt de sfeer uit van een open plek in het bos. De plantenkeuze is afhankelijk van de bodem. Zorg ook hier voor een juiste plantdichtheid vanaf de aanplant: drie tot vijf planten per vierkante meter. Je planten bedekken dan al na enkele seizoenen het hele plantvak en je hoeft dus niet veel meer te wieden.

Een schaduwborder vraagt weinig beheer: een tot twee keer wieden per seizoen. Je zult vooral zaailingen van bomen moeten weghalen (berk, esdoorn, eik). Doe dat minstens een keer per jaar. Anders worden ze te groot om ze met de hand uit te trekken. Ook in de schaduwborder moet de bodem bedekt zijn. Gedaan met harken! Hier vind je hulp om de juiste planten te kiezen voor jouw border:
▸ **www.velt.nu/plantenzoeker**

Pesticiden in tuincentra
In de zomer van 2016 trok Velt tijdens een *mystery shopping* naar twintig tuincentra om de wettelijke bepalingen in verband met de verkoop van pesticiden te toetsen. De belangrijkste conclusies?

▸ Vraag je in een tuincentrum of doe-het-zelfzaak naar advies over onkruid, dan hoor je alleen maar 'spuiten, spuiten, spuiten'. Er is geen aandacht voor andere mogelijkheden, laat staan voor ecologische opties.

▸ Verkopers in de onderzochte winkels zijn onvoldoende op de hoogte van veiligheidsmaatregelen voor de gebruiker (handschoenen, extra beschermende kledij), hun kinderen en het milieu (water). Ze vermelden de richtlijnen niet spontaan en als de klant ernaar vraagt, moeten de verkopers meestal zelf de verpakking raadplegen.

▸ De wettelijke verplichtingen worden pover nageleefd. Waar de verplichte communicatie uithangt, wordt ze vaak verdrongen door schreeuwerige verpakkingen en reclamespots, waardoor de impact ervan verloren gaat of heel beperkt blijft.

Werk aan de winkel dus voor de tuincentra en voor de federale overheid die instaat voor de handhaving van deze wetgeving.

Onder struiken en bomen

Een struikengordel waarin struiken volledig mogen uitgroeien, zorgt voor diversiteit in de tuin. Allerlei dieren vinden er voedsel en een schuilplaats. Onder andere heel wat beestjes die ongewenste gasten zoals bladluizen en rupsen onder controle houden.

Maak de plantafstand tussen de struiken groot genoeg, opdat de struik volledig kan uitgroeien. De struikengordel vormt dan een mooi geheel en bedekt de bodem met schaduw en een strooisellaag.

Het duurt wel enkele jaren voor het zover is. Zolang de struiken nog geen gesloten kruin vormen, valt er licht op de bodem en zullen er planten groeien. Gewenste plantengroei voorkomt ook hier weer de ongewenste. Planten die je zelf uitkiest, zijn heel wat mooier dan een geharkte naakte bodem.

Je kunt eenjarigen inzaaien. Die groeien snel en geven een vrolijk beeld. Natuurlijk kun je ook voor vaste planten kiezen onder je houtgewassen. De eerste jaren zullen dat planten zijn die van de zon houden. Naarmate de struiken en bomen groeien, vermindert het zonlicht op de bodem. De zonminnende planten zullen verdwijnen. Plant dan schaduwminnende planten of behoud de spontane plantengroei.

Hier vind je hulp om de juiste planten te kiezen voor jouw tuin:
▸ **www.velt.nu/plantenzoeker**

Wat met een berg zand in de tuin?

Misschien heb je net verbouwd en heb je even geen aandacht voor je tuin. Of het is niet het goede seizoen om kruidachtigen of houtgewassen aan te planten. Het is bijvoorbeeld juni en je verbouwing is klaar. In je hoofd komt er alvast meer ruimte vrij voor de tuin. Wat moet je nu met die berg zand?

Als je niets doet, groeit er onkruid op. Je kunt dan maar beter zelf eenjarigen inzaaien. Die geven een vrolijk beeld. Kies bijvoorbeeld voor akkerbloemen. De mogelijkheden zijn talrijk: grote klaproos, korenbloem, facelia, bernagie, Oost-Indische kers, reukerwten …

Deze planten gaan maar een seizoen mee en zijn dus een tijdelijke oplossing. Maar je krijgt zo de tijd om na te denken over je plannen. Volgend jaar plant je dan de definitieve beplanting aan.

Wil je van die eenjarige vrolijkheid een permanente blikvanger maken? Dan moet je elk jaar de bodem verstoren door bijvoorbeeld te harken en bijzaaien.
Hier vind je hulp om de juiste planten te kiezen voor jouw border:
▸ **www.velt.nu/plantenzoeker**

Maak een tegel- of geveltuin

Als de stoep tot tegen de gevel ligt, dan groeit er gegarandeerd onkruid tegen de gevel. Op dat plekje loopt immers niemand. Er is voldoende rust voor een plant om er te groeien. Je kunt je ergeren aan het beeld of gebruik maken van die rust. Haal een rijtje tegels weg en maak een tegeltuintje. Dan heb je gewenste planten in plaats van ongewenste.

Voor je een tegeltuin aanlegt, informeer je het best even bij je gemeente. Soms moet je een vergunning aanvragen, soms niet. Toch zijn er bijna altijd wel wat richtlijnen waaraan je je moet houden. De stoep moet bijvoorbeeld voldoende breed blijven voor een rolstoel of kinderwagen.

Daarna volgt het zwaarste werk: de tegels eruit halen. De eerste is altijd de moeilijkste, daarna gaat het meestal wel vlotter. Gooi de tegels niet weg, want je kunt ze nog gebruiken als kantopsluiting.

Bekijk de ondergrond. Meestal zit er een laag geel of wit zand onder de tegels, in sommige gevallen gehard met cement. Die laag verwijder je. Maak de ondergrond los met een spade of riek.

▸ **Ligt je tegeltuin in de zon?**
Kies dan voor mediterrane planten. Meng één deel van het puin of zand uit de kuil met één deel biologische potgrond. Daarmee vul je de kuil.

▸ **Ligt je tegeltuin in de schaduw?**
Plant dan schaduwminnende planten en vul de kuil volledig met biologische potgrond. Geef de planten na het planten goed water.

Voor de plantenkeuze is het belangrijk om goed naar de ligging van je tegeltuin te kijken:

- Is je gevel georiënteerd op het zuiden, dan wordt het er ’s middags heel erg warm.
- Is je gevel georiënteerd op het westen, dan kan er veel regen vallen.
- In alle andere gevallen is het er vaak eerder droog.

Kies voor planten die tegen een stootje kunnen. Houd ook rekening met de veiligheid van voorbijgangers. Kies geen giftige planten of planten met stekels of doornen. De Velt-plantenzoeker helpt je om de juiste planten te vinden voor jouw tegeltuin: ▸ **www.velt.nu/plantenzoeker**

WERK DE HOOGTE IN

Je kunt kiezen voor alleen lage planten of voor een combinatie met klimplanten. Het voordeel van klimplanten is dat ze weinig ruimte vragen aan de voet. Ze geven veel groen in de hoogte. Kun je geen hele rij tegels weghalen? Dan maakt één klimplant je gevel toch al een flink stuk groener.

Klimplanten bestaan er in vele soorten. Dus ook hier is het weer belangrijk om goed naar de groeiomstandigheden te kijken. Niet alleen de standplaats telt, maar ook de manier van klimmen. Die bepaalt of je wel of geen klimhulp moet voorzien.

- Klimplanten zoals wingerd en klimop kruipen tegen een muur op met zuignapjes of luchtwortels. We noemen ze zelfhechtend. Ze hebben geen extra steunmateriaal nodig. Houd er wel rekening mee dat ze sporen achterlaten op je gevel als je ze ooit verwijdert. Ze worden ook erg groot. Je zult dus vaak moeten snoeien.
- Slingerplanten of winders zoals blauweregen of kamperfoelie draaien zich met de stengel rond een steun. Andere klimplanten maken tak- of bladranken, zoals de druif. Wil je hiermee je gevel laten begroeien, dan moet je een stevige klimhulp voorzien.
- Er zijn ook planten die niet echt klimmen, maar die met de nodige hulp toch voor een mooie gevelbekleding zorgen. Klimrozen kunnen erg mooi zijn en sommige hebben geen doornen. Voorzie een klimhulp aan de muur en bind de rozen regelmatig op.

Ontdek de juiste klimplant voor jouw geveltuintje: ▸ **www.velt.nu/plantenzoeker**

Zelfs als je geen tegel uit de stoep kunt halen, zijn er mogelijkheden. Spring creatief om met de stoep zoals die is. Niet alleen verdwaalde ongewenste planten groeien in kieren en voegen, er zijn ook tuinplanten met die eigenschap. Zaai bijvoorbeeld klokjesbloem of muurleeuwenbekje en je krijgt een heel mooi effect.

Terras, oprit en paadjes

Planten hebben licht, rust, wortelruimte en organisch materiaal nodig om te kunnen groeien. Aan de hoeveelheid licht kun je niet veel veranderen, maar op de andere omstandigheden heb je wel een invloed. Houd daar rekening mee als je een terras of oprit onderhoudt.

- **Wortelruimte:** voegen liggen een beetje lager dan de tegel of klinker, er is voldoende plaats voor de wortels van een onkruidplantje.
- **Organisch materiaal:** een voeg of een verzakking in het terras is een verzamelplek voor zand en water, precies wat planten nodig hebben.
- **Rust:** voor een plant is betreding het tegenovergestelde van rust.

Op plekken waar je niet komt, zoals tegen de gevel of in de verste hoeken van je terras, groeien vaak planten in de voegen.

TEGELS EN KLINKERS = *halfopen verhardingen*

Halfopen verhardingen bestaan uit kleine vaste elementen die tegen elkaar worden gelegd: kasseien, tegels en klinkers. Waar ze tegen elkaar komen, zijn er voegen. In die voegen is de kans op plantengroei het grootst.

DOLOMIETPAADJE = *open verharding*

Open verhardingen zijn splitsoorten zoals dolomiet, porfiersplit of gebroken en gesorteerd steen- en betonpuin. Split is verkrijgbaar in verschillende kleuren, naargelang de soort. Sommige splitsoorten verkleuren (dolomiet). Deze verhardingen zijn het meest gevoelig voor onkruidgroei. Plantengroei kan hier overal optreden. Open verhardingen laten water door.

HOUTEN VERHARDINGEN

Houten verhardingen zijn geschikt voor terrassen en paadjes op zonnige plekken. In de schaduw vormen er zich gemakkelijk algen waardoor het hout erg glad kan worden bij vochtig weer. Met een houten terras kun je een zwevend platform maken in de buurt van een boom zonder dat de boomwortels ruimte, lucht en water verliezen.

Een houten verharding vraagt maar weinig onderhoud. Algen verwijderen is de belangrijkste klus bij het beheer van een houten verharding. Een houten verharding kun je schuren. Daardoor verwijder je niet alleen de algen, maar ook andere mogelijke vlekken zoals fruit- en vetvlekken of vogelpoep. De beste periode hiervoor is na de winter. Schuur met een harde borstel, niet met een gangbare schuurborstel voor binnenshuis.

• Met droog materiaal werken is het gemakkelijkst. Strooi wit zand over de verharding en schuur het er stevig af. Wit zand is scherp en beschadigt de celwanden van de algen. Het verwijderde zand kun je gewoon tussen de beplanting naast het terras vegen of verzamelen en elders in de tuin losjes verstrooien. Kies hiervoor een droge dag uit.
• Gebruik je water, dan kun je er een ecologisch product aan toevoegen. Spoel dan achteraf de planken met schoon water. Gebruik geen schadelijke of bijtende producten.

Gebruik nooit een hogedrukreiniger. Die beschadigt je houten verharding. Door dit toestel te gebruiken kunnen de houtvezels van de planken loskomen. Je krijgt splinters en het hout wordt poreuzer en dus sneller vuil.

GRAS- EN GRASBETONTEGELS

Dit zijn roosters in de vorm van honingraten, vervaardigd uit kunststof zoals (gerecycleerd) polyethyleen of uit beton. Grastegels in kunstof zijn minder zichtbaar dan die in beton, omdat het zichtbare deel van de tegel slechts vijf procent van het oppervlak in beslag neemt. Beide zien er groen uit. Ze zijn geschikt voor oprit en parkeerplaats. Ze zijn niet geschikt voor paadjes of terrassen. Grastegels beheer je door te maaien.

GRINDGAZON

Grindgazon ziet eruit als een ander gazon. Het is geschikt voor oprit, parkeerplaats en niet intensief gebruikte paadjes. Een grindgazon beheer je door te maaien.

Zaai eens een voegenmengsel
Stefan en Griet uit Oostakker hebben kasseien op hun oprit, opgevoegd met zand. Hierop hebben zij een voegenmengsel van Ecoflora ingezaaid. 'Er groeit weliswaar ook weleens wat anders tussen, waardoor we jaarlijks moeten wieden, maar verder zijn we hier heel tevreden van', klinkt het.

GEEF KIEMEN GEEN KANS

Een terras, een oprit, een pad: allemaal plaatsen in je tuin waar je liever geen planten wilt. De natuur wil echter overal planten hebben. Dat is normaal. Een terras of oprit kruidvrij houden, vraagt dus werk.
Als je de verharding veel gebruikt, is er geen probleem. Door meerdere keren per dag op een bepaalde plek te lopen, gun je planten geen rust en dus geen tijd om te kiemen of te groeien.

▸ **Denk aan deze tips voor je een verharding aanlegt:**

• Is deze oppervlakte nodig? Misschien kan het terras smaller of zelfs helemaal weg? Te weinig betreding kun je verhelpen. Stimuleer extra betreding door bijvoorbeeld elke zaterdag te hinkelen, touwtje te springen of te racen met de autootjes, of door er met een borstel over te gaan. De borstel verstoort de rust van de planten en vervangt zo betreding. Vrijdag veegdag?
• Herstel eventuele verzakkingen waar water en organisch materiaal zich verzamelen, zodat zaden niet kunnen kiemen.
• Zie je gesloten voegen die versleten zijn? Vul ze dan weer op. De keuze van het voegmateriaal is belangrijk. Kies bij voorkeur voor voegsel dat water doorlaat. Zorg ervoor dat de voegen mooi vol zijn en op niveau liggen met de stenen.
• Verwijder grond en bladeren van het terras. Bladeren die verteren zijn de ideale groeibodem voor planten. Op een terras met voegen veeg je ze weg.
Op een dolomietpaadje hark je ze weg. Doe dat wekelijks.

VERWIJDER ONKRUID MET GOED GEREEDSCHAP

In tuincentra vind je heel wat gereedschappen die je kunnen helpen.

• Speciaal voor voegen zijn er voegenborstels en -krabbers. De borstel is gemaakt van staal. Je verwijdert er groeiende (on)kruiden mee uit de voegen en je vermijdt dat er zich opnieuw aarde ophoopt. Je werkt rechtstaand. Meestal bevindt zich aan de achterkant van zo'n voegenborstel een haakje waarmee je grotere plantjes uit de voegen kunt verwijderen zonder op je knieën te hoeven gaan zitten.
Vergeet achteraf de plantjes niet bij elkaar te vegen en te verwijderen. Werp ze op de composthoop, tenminste als de planten nog niet in zaad staan. Klop de aarde er eerst af.

Voegenkrabbers zijn bedoeld voor dunne, smalle voegen. Ze zien eruit als een smalle haak. Je vindt ze met een korte en een lange steel.

• Dolomiet of grindverhardingen kun je harken of krabben.

• Onkruidtrekkers met korte of lange steel draai je rond de wortel van de ongewenste planten. Op die manier trek je ze gemakkelijker uit. Dit kan alleen op dolomiet of op grindverhardingen.

• Op vlakke halfopen verhardingen kun je de ongewenste plantengroei wegmaaien met een motorzeis met een draadkop. Op vele motorzeisen kun je een kleine borstelkop monteren waarmee je de planten weg borstelt. Alleen het bovengrondse deel van de plant verdwijnt, de wortel blijft bestaan. Uitsluitend door herhaaldelijk te maaien zul je de plant uitputten, waardoor hij verdwijnt. Verwijder altijd de losgemaakte planten.

GEBRUIK HITTE TEGEN ONKRUID

Openbare besturen kiezen vaak voor thermische behandelingen. Je kunt te werk gaan op vele manieren: met een vlam, hete lucht, heet water, stoom of infraroodbehandeling. De plantencellen raken onherstelbaar beschadigd, lekken en drogen uit. Openbare besturen gebruiken hiervoor grote toestellen.

Thuis krijg je een gelijkaardig effect met behulp van heet water. Het hete water moet contact maken met de plant, waardoor bepaalde plantendelen afsterven. Eenjarigen sterven doorgaans volledig. Meerjarigen met een reservewortel, zoals paardenbloem, kunnen sterven als de groeipunt geraakt wordt. Anders zullen ze overleven. Elke keer je aardappelen of pasta afgieten op je terras of oprit is dus niet zo'n slecht idee.

Een brander aankopen kan natuurlijk ook. Hiermee bereik je hetzelfde resultaat als met heet water. Breng je de plantendelen boven de zestig graden Celsius, dan raken ze onherstelbaar beschadigd. Wees altijd voorzichtig met branders, want je werkt met gas. Blijf weg van auto's, hagen en heggen die je niet wilt verbranden. Een brander is alleen zinvol als je een heel grote verharding hebt. Stel je dus eerst de vraag of de verharding wel echt zo groot moet zijn.
Alleen het bovengrondse deel van de plant sterft af, de wortel blijft bestaan. Door herhaaldelijk te branden zul je de plant uitputten waardoor hij verdwijnt.

Op schaduwplekken en daar waar het terras geen water doorlaat, duiken snel algen en mos op. Maak je terras daarom niet te groot. Veeg het regelmatig. Schrob de verharding schoon met rivierzand of scherp zand. Een hogedrukspuit werkt goed tegen groene aanslag, maar kan broze materialen aantasten. Gebruik zeker geen bleekwater om groene aanslag te bestrijden.

HELPEN HUISMIDDELTJES?

Sommige mensen gebruiken graag huis-, tuin- en keukenmiddeltjes tegen ongewenste planten. Azijn en zout bijvoorbeeld. Zijn ze geschikt?

▸ Azijn

Er bestaan onkruidverdelgers op basis van azijn, zowel voor particulier als professioneel gebruik. Al naargelang het product mag je het wettelijk twee tot zes keer per jaar gebruiken. Deze producten zijn schadelijk voor waterorganismen. Daarom mag je ze niet gebruiken in de buurt van waterlopen en riolen.

Azijn is ook schadelijk voor bijen. Om bijen en andere bestuivende insecten te beschermen mag je producten met azijn niet gebruiken op gewassen in bloei. Bijen verzamelen dan immers actief voedsel.

Deze voorschriften maken het in de praktijk quasi onmogelijk om azijn te gebruiken zonder ongewenste neveneffecten.

Azijnzuur doodt de plantendelen die geraakt worden via contact. Het uiteindelijke effect op de ongewenste planten is daarom vergelijkbaar met dat van borstelen. Het doodt kiemplantjes en jonge plantjes. Goed ontwikkelde eenjarige en meerjarige planten overleven vlotjes één behandeling.

▸ Zout

Zout is niet erkend als onkruidbestrijdingsmiddel, wel als dooimiddel. Regelmatig gebruik van zout zorgt voor een verzilting van de bodem. Gevolg: alleen zoutminnende planten overleven en het aantal plantensoorten daalt.
Zout kan de hele plant doden en ook meerjarige planten in de naburige beplanting. Zelfs heesters en bomen leggen het loodje bij langdurige blootstelling. Het gebruik van zout zorgt voor een fysiologisch droog milieu, ook al is er geen sprake van werkelijke droogte. Zout stapelt op in de bodem. Zout gebruiken kun je dus beschouwen als een vorm van bodemvervuiling.

Kruidige planten in de kijker

Heb jij ook al gevloekt op brandnetels, paardenbloemen, heermoes of zevenblad in de tuin? Hoog tijd om deze planten van hun meest charmante kant te leren kennen!

BRANDNETEL

De brandnetel is een boeiende plant. Je kunt er zelfs van eten. Brandnetels zijn rijk aan vitaminen en mineralen en ze vormen een basisingrediënt van heel wat lekkernijen, zoals smoothies, quiches, soep, thee en pesto.

Brandnetels in de tuin bieden voedsel aan tal van dieren zoals vlinders: de dagpauwoog, kleine vos, gehakkelde aurelia, landkaartje, atalanta en distelvlinder bijvoorbeeld.

Van brandnetels maak je brandnetelgier. Die gebruik je als bladbemester in je moestuin.

▸ Brandnetelsmoothie

voor 2 glazen:
- 100 g brandneteltoppen
- 1 banaan
- 500 ml appelsap
- optioneel voor een ontbijtversie: een half kopje havervlokken

Mix alles in een blender of keukenmachine en drink meteen op.
Deze smoothie maak je net zo goed met vogelmuur of wilde melde.

HEERMOES

Heermoes is een sterke plant. Het kiezelzuur in de stengel maakt heermoes tot een zacht schuurmiddel. Gebruik het om pannen mee schoon te schuren of om fijne houtsoorten te polijsten.

Heermoesaftreksels doen het goed als plantenvoeding in de tuin.

Jonge, opkomende scheuten van heermoes bereid je als asperges. Of frituur ze eens in een beignetbeslagje.

▸ Voorjaarsthee

Pluk een handvol jonge heermoestoppen, wat takjes jonge citroenmelisse en één bloeiend vlierbloesemscherm.

Laat alles enkele minuten trekken in een theepot met een liter heet water, totdat de geur vrijkomt. Niet langer, want dan ontsnappen ook de bitterstoffen uit de heermoes.

ZEVENBLAD

Zevenblad *(zie foto)* bevat ook weer heel wat vitamines en mineralen. Het wordt ook wel 'Romeinse spinazie' genoemd. De Romeinen introduceerden zevenblad immers als voedselplant in Engeland. Heb je zevenblad in je tuin, eet het dan op! Hoe vaker je plukt, hoe langer je verse blaadjes kunt eten. De plant raakt uiteindelijk uitgeput. Misschien een prettige bijkomstigheid. Je kunt zevenblad verwerken in quiches, salades, puree, pesto of kruidenboter.

▸ Zevenbladpesto

- 100 g zevenblad
- 50 g zonnebloempitjes
- een blokje kaas van ca. 50 g
- olijfolie
- 1 teentje knoflook
- peper en zout

Was het zevenblad en verwijder harde steeltjes. Dep de blaadjes droog en doe ze in een blender, samen met alle andere ingrediënten. Voeg olijfolie toe tot ongeveer een derde van de ingrediënten onder staat. Mix alles fijn tot een gladde massa.

Deze pesto is lekker als broodbeleg, als dipsaus bij grissini, als saus op pasta en als smaakmaker in de soep.

PAARDENBLOEM

De paardenbloem heeft een lange penwortel. Daarin zitten heel wat reserves voor de plant, waardoor de paardenbloem erg hardnekkig is. Bovengronds weghalen verandert niets aan de penwortel.

Maar dat kun je net zo goed beschouwen als een voordeel. Je kunt het blad oogsten zonder dat de plant verdwijnt. De paardenbloem is ook rijk aan mineralen en vitamines. Oogst het verse blad voordat de plant bloeit. Dan is het op zijn lekkerst. De knoppen oogst je als ze nog klein zijn, want later worden ze draderig. De verse bloemen pluk je bij voorkeur in de ochtend.

In het vroege voorjaar zijn de bloemen belangrijk als het eerste, broodnodige voedsel voor bijen.

▸ Kappertjes van paardenbloemknoppen

Pluk een flinke kop nog dichte, liefst heel kleine paardenbloemknoppen zonder stengel en zes mooi getande, jonge paardenbloemblaadjes.

verder heb je nodig:
- 1 el grof zeezout
- 10 peperkorrels
- 1 tl dillezaad
- 2 laurierblaadjes
- goede witte wijnazijn

Meng de knopjes met het zeezout en laat ze een halve dag staan.
Pel de 'kappertjes' af en droog ze in een schone theedoek. Doe ze in een schoon, glazen potje met deksel en leg er de kruiden en peperkorrels tussen. Drapeer de paardenbloemblaadjes zo langs het glas dat ze goed zichtbaar zijn. Giet azijn in de pot tot alles onderstaat.
Laat een paar maanden staan op een donkere plek.
Heb je niet genoeg paardenbloemen in je tuin en kun je slechts een half potje vullen? Niet erg! Zodra er zich weer nieuwe knoppen hebben gevormd, herhaal je de bovenstaande stappen en vul je je potje bij.

De recepten voor kappertjes van paardenbloemknoppen en voorjaarsthee met heermoes komen uit het *Onkruidboek*. Meer lezen? Bestel het via www.velt.nu/winkel

Eco da's logisch

Sluit je aan bij Velt

SLECHTS

€ 30

VELT
VERENIGING VOOR ECOLOGISCH LEVEN EN TUINIEREN

Geniet van ecologisch leven, koken en tuinieren
dankzij ons tijdschrift *Seizoenen*, boeiende lokale activiteiten, **aanzienlijke korting** op onze publicaties en op biologische en ecologische producten in tal van winkels.

Word vandaag nog eco-actief en ontvang een leuk welkomstpakket.
Surf naar www.velt.nu/word-lid

6 keer per jaar *Seizoenen* als lid

voor leden **€ 29,50** ~~€ 43,00~~

voor leden **€ 29,75** ~~€ 39,75~~

velt
SAMEN ECO ACTIEF

velt
SAMEN
ECO
ACTIEF

Partners in de campagne 2020pesticidevrij:

Vlaanderen
verbeelding werkt

Waterschap
Aa en Maas

Brabantse Milieufederatie

pidpa
water in beweging

Schoon water Zeeland

De Watergroep

Waterschap
Brabantse Delta

RIWA

Waterschap
De Dommel

Waterschap Schieldestromen